
Téma
Výzkumný problém

Přednášky ze
Základů pedagogické metodologie
Kateřina Vlčková, PdF MU Brno

Formulace výzkumného problému

- Výzkum musí začít vymezením výzkumného problému, toho, co chceme řešit, které **otázky** chceme odpovědět
- po vymezení problému **definovat hlavní pojmy** tak, aby byly měřitelné (operacionalizace)
- Výzkumný problém by měl „sedimentovat“, vznikat postupně
- Vyžaduje dobrou orientovanost, předchází mu prostudování literatury, CO se zjistilo a JAK se to zkoumalo

Typické nedostatky při formulaci výzkumného problému

- A/ autor stanovil téma (oblast), nikoli výzkumný problém
 - Příklad. Problémové vyučování přírodopisu.
 - Příklad. Otázky humanizace vyučování na středních školách.

- B/ výzkumný problém není hodnotný nebo smysluplný
 - Příklad. Pomáhá domácí čtení rozvoji žáka?

- C/ výzkumný problém je triviální, jednoduchý
 - Příklad. Jsou učitelé na ZŠ tvořiví?

Druhy výzkumného problému

- Deskriptivní
- Relační
- Kauzální

Deskriptivní výzkumný problém

- popisný, otázka: jaké to je? => zjišťuje a popisuje situaci, stav, výskyt jevu
- metody: dotazník, pozorování, interview, škálování
 - Příklad. Jak vypadá typický den žáka?
 - Příklad. Jaké jsou postoje rodičů propadajících žáků k učiteli a vedení školy?
- **diagnosticko-vyhodnocovací problém** (pro praxi, neslouží rozvoji teorie)
 - Příklad. Jaké učební výsledky dosáhli žáci alternativních škol?
 - Příklad. Jaké procento dětí z menšinových skupin navštěvuje školy tohoto okresu?

Relační výzkumný problém

- ptáme se, zda existuje vztah mezi zkoumanými jevy a jak je vztah těsný
- nedá se přesně stanovit, který jev zapříčiňuje který
- **Př.**
 - Jaký je vztah mezi sebepojetím žáka a prospěchem z klíčových předmětů na SŠ?
 - Jaká je závislost mezi výsledkem přijímací zkoušky a výsledkem studia na VŠ?
 - Jaký je vztah mezi užíváním drog dítětem a socioekonomickým statusem rodiny?

Kauzální výzkumný problém

- zjišťuje příčinu, která vedla k určitému důsledku, zjišťuje kauzální (příčinné) vztahy
- **Př.**
 - Je nedirektivní výchovný styl efektivnější pro vytvoření pozitivních postojů žáků k učiteli než direktivní?
 - Jaká je účinnost tzv. klinického semestru na VŠ ve srovnání s tradičním semestrem?
 - Jaký je vliv změny režimu přestávek v ZŠ na průceschopnost žáků?

Shrnutí tématu Výzkumný problém

- Ve většině výzkumných témat se dají formulovat výzkumné problémy všech tří druhů.

- Př. Používání pochval učitelem.
 - **deskriptivní:**
Jaké druhy pochval používají učitelé?
 - **relační:**
Jaký je vztah mezi druhem pochval používaných učitelem a výkony žáků?
 - **kauzální:**
Jaká je účinnost oddálené pochvaly na výkon žáků ve srovnání s bezprostřední pochvalou?

Shrnutí tématu Výzkumný problém

- vědecké hypotézy (tvrzení o vztahu mezi 2 proměnnými) se dají formulovat jen k relačnímu a kauzálnímu výzkumnému problému
- nejlehčí (čas, prostředky) je deskriptivní výzkumný problém,
 - pak relační,
 - nakonec kauzální výzkumný problém
- nejhodnotnější, nejcennější výsledky pro pedagogickou teorii má kauzální,
 - pak relační, pak deskriptivní problém